AVİM Yorum • No: 2016 / 60 • Ekim 2016

SON YILLARDA SIKLIK KAZANAN İRAN ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Hazel ÇAĞAN ELBİR, Analist

18 Ekim 2016da Ermenistan Savunma Bakanı Vigen Sarkisyan, İran Savunma ve Silahlı Kuvvetler Bakan Yardımcısı Tümgeneral Nasrallah Kalantari ve diğer askeri yetkililer iki ülkenin büyüyen askeri işbirliğinin görüşülmesi için Erivanda bir araya gelmiştir. Ermenistan Savunma Bakanlığının verdiği bilgiye göre, Sarkisyan ve Kalantari bölgesel güvenlik, işbirliği ve bölgesel ihtilafların çözümü konularında görüşmüşlerdir. Her iki taraf da, İran ve Ermenistan arasındaki askeri-siyasi temaslarının sıklaştırılması üzerinde durmuşlardır. Toplantıda savunma, eğitim ve diğer alanlarda da işbirliğinin sürdürülmesi ve temasların genişletilmesi üzerine vurgu yapılmıştır[1].

Aynı tarihte, Ermenistan Başbakanı Karen Karapetyan, İranın Erivan Büyükelçisi Seyid Kazım Sajjad ile görüşmüştür. Görüşmede Başbakan Karapetyan, iki ülke ilişkilerinin dostluğa dayandığını vurgulamış, diplomatik ilişkilerin daha üst seviyeye taşınmasını arzu ettiklerini, bu konuda atılacak adımlardan birinin İran Ermenistan üçüncü elektrik nakil hattı, Narovan Trafosu inşasının olduğunun altını çizmiştir. Karapetyan, İran sınırındaki yerleşim alanlarında gaz dağıtımı sağlanması ve Elektrik karşılığı gaz projesinin önemine de dikkat çekmiştir. Başbakan, sadece Ermenistan İran ilişkilerine değinmemiş, Ermenistan – İran – Gürcistan – Rusya işbirliğinin önemini de vurgulamıştır.

Ermenistan İran arası ticaret hacminin arttırılması ve Kuzey Güney otoyolu inşaası ile, tarım, telekomünikasyon, turizm, sağlık ve ekonomi alanlarında yeni anlaşmalar beklenmektedir. Ekonomik bağların güçlendirilmesi ve ortak menfaate hizmet eden yeni projeler için hazır olduklarını belirten Büyükelçi Sajjad, pek çok Ermenistan şirketinin İrandaki fuarlara katılım göstermelerinden dolayı memnuniyet duyduklarını ifade etmiştir. 18 Ekim 2016daki görüşmede, ikili ilişkilerin daha güçlü bir şekilde sürdürüleceğinin sinyalleri verilmiştir.

Ekim 2016 görüşmesinin öncesinde, Haziran 2016da, Ermenistan Savunma Bakan Yardımcısı, İran Savunma Bakanı Hüseyin Dehgan ile bir araya gelmiştir. Ermenistan Genelkurmay II. Başkanı Movses Hakobyan, bu ziyarette İranın devlet tarafından işletilen, İran ordusuna yiyecek, giyecek ve diğer askeri sarf malzemeleri tedarikçisi ETKA şirketi ile görüşmüştür[2]. Daha önce Şubat 2016da ETKA yetkilileri Ermenistanı ziyaret ederek,

Ermenistan Savunma Bakanlığı ile Ermenistandaki girişimlerin işletilmesi ile ilgili olarak görüşmüştür.

Ermenistan ve Azerbaycan arasında patlak veren yoğun çatışmalar sonrasında, İran Savunma Bakanı Dehgan ve Ermenistan Savunma Bakanı Ohanyan, Nisan ayının sonlarına doğru bir araya gelmişlerdir. Bir hafta sonrasında Ohanyan İranın Erivan Büyükelçisi Seyyad Kazem Sajjadı bilgilendirmiştir. Görüşme sonrasında, Sajjad, söz konusu güven ortamının yakında tesis edileceğini belirtmiştir.

Askeri alanda, ekonomi alanında ve enerji alanında yapılan görüşmelerin yanı sıra, İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Haziranda iki ülke arasında imzalanan vizesiz seyahat anlaşmasına da dikkat çekerek, hükümetin Ermenistanla işbirliğini derinleştirmeye hazır olduğunu vurgulamıştır. Cumhurbaşkanı Ruhaninin bu yıl içinde Erivanı ziyaret etmesi beklenmektedir. Böylece, ikili ilişkilerin daha güçlü bir şekilde sürdürüleceğinin sinyalleri verilmiştir.

İran Ermenistan ilişkilerinin geçmişine bakıldığında iki komşu ülkenin 1991 yılından beri yakın temasta olduğu görülmektedir. İran İslam Cumhuriyeti, Ermenistanın bağımsızlığını Aralık 1991de tanımıştır. Diplomatik ilişkilerinin tesisi ise Şubat 1992de gerçekleşmiştir. Aynı tarihte İran ve Ermenistan, iki ülke arasındaki dostluğun pekişmesi için bir bildirge imzalamıştır. 1992 yılından beri her sene İran ve Ermenistan arasında diplomatik ziyaretler devam etmiştir. Son yıllarda ise bu ziyaretlerde artış gözlenmektedir. 1995 yılında İran Ermenistan doğalgaz boru hattı inşası anlaşması imzalanmıştır. Bu boru hattının yanı sıra İran Ermenistan demiryolu projesi ile ilgili anlaşmalar da imzalanmıştır. Söz konusu demiryolu projesinin 5 yıl içinde tamamlanacağı öngörülmektedir[3]. 2007 yılında da, İran Ermenistan doğalgaz boru hattı açılış töreni, İran ve Ermenistan Cumhurbaşkanlarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Aynı tarihte, Aras nehri üzerinde hidroelektrik santral inşaası ve işletilmesi konusunda İran ve Ermenistan arasında anlaşma imzalanmıştır[4].

İran ve Ermenistan arasındaki ilişkilerin bu denli yakın bir zemine oturması, enerji konusunda, ticari ve askeri alanlarda anlaşmalara imza atılması, bölgede gerginlikleri giderici bir etki yaratmamıştır. Nisan 2016da İran Savunma Bakanı Tuğgeneral Hüseyin Dehgan, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerginliğin son bulması çağrısında bulunmuştur. Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerginliğin ancak müzakerelerle aşılabileceğini vurgulayan Savunma Bakanı Dehgan, Azerbaycan Savunma Bakanına Azerbaycanın toprak bütünlüğünden yana olduklarını ve Azerbaycana her türlü desteği sağlayabileceklerini ifade etmiştir. Bu resmi söylemin ışığında, Ermenistanın Dağlık-Karabağı işgali ve Dağlık-Karabağın özerklik statüsü konusunda Azerbaycanın toprak bütünlüğü ilkesine karşı uluslararası bir destek alamadığını ortaya koymaktadır. Azerbaycanın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine sunduğu İşgal Altındaki Azerbaycan Topraklarında Ekonomik ve Diğer Yasadışı Faaliyetler" (Illegal Economic and Other Activities in the Occupied Territories of Azerbaijan) başlıklı rapor, coğrafyanın durumunu tüm şeffaflığı ile ortaya koymaktadır[5]. Ekim 2016da Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Dağlık-Karabağ'a bağımsızlık verilmesine karşı olduğunu ifade etmiştir[6]. İleride Dağlık-Karabağ ile özerklik konusunda anlaşmaya varılabileceğinden de bahsetmiştir. Ermenistan, Karabağ Ermenilerinin kendi kaderlerini tayin etme hakkı olduğunu vurgulayarak Azerbaycan Ermenistan barış görüşmelerinin kalbinde bu konunun

olduğunu vurgulamıştır.

Bölgesel güvenlik ve işbirliği, çatışmalardan müzakere sürecine geçilmesi hem İran hem Ermenistan hem de Azerbaycan için önem arz etmektedir. Sadece İran ve Ermenistan arasında pek çok alanda işbirliği anlaşmaları imzalanması bölgesel barışa katkı sağlamaya yetmemektedir. Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki gerilimin giderilebilmesi için İranın katkısı tabiatıyla önem taşımakta ancak yeterli olmamaktadır.

---

[1] Irans Deputy Defense Minister Visits Armenia https://massispost.com/2016/10/irans-deputy-defense-minister-visits-armenia/

[2] Armenia and Iran Discuss Military Cooperation http://asbarez.com/156036/armenia-iran-discuss-military-cooperation/

[3] Çin Başbakanına, İran-Ermenistan demiryolu önerisinde bulunacak http://news.am/tur/news/284055.html

[4] Bilteral Relations – Islamic Republic of Iran http://mfa.am/en/country-by-country/ir/

[5] Violations of international law in Karabakh http://www.hurriyetdailynews.com/Default.aspx?pageID=449&nID=105058&NewsCatID=396

[6] Yerevan Scoffs At Azeri Offer Of Autonomy For Karabakh http://www.azatutyun.am/a/28061366.html

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "SON YILLARDA SIKLIK KAZANAN İRAN ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 60. Ekim 26. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/SON-YILLARDA-SIKLIK-KAZANAN-IRAN-ERMENISTAN-ILISKILERININ-GELISIMI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır